

تدوین مدل توانایی تصمیم‌گیری بر اساس سبک‌های فرزندپروری ادراک‌شده با میانجی‌گری ذهن-آگاهی و شایستگی هیجانی-اجتماعی در نوجوانان

۱. فاطمه کرمی: کارشناسی ارشد روان‌شناسی شناختی، گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.
karami.f6787@gmail.com
۲. کامران شیوندی چلیچه: استادیار، گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.
ksheivandi@gmail.com

چکیده

این پژوهش با هدف تدوین مدل توانایی تصمیم‌گیری بر اساس سبک‌های فرزندپروری ادراک‌شده با میانجی‌گری ذهن‌آگاهی و شایستگی هیجانی-اجتماعی در نوجوانان انجام شد که از نظر هدف، کاربردی و از حیث ماهیت، توصیفی-همبستگی بود. جامعه‌ی آماری شامل دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ بود و نمونه‌ای به حجم ۳۲۰ نفر با استفاده از روش تصادفی خوشه‌ای چندلایه انتخاب گردید. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه‌های توانایی تصمیم‌گیری (MDMQ)، ذهن‌آگاهی (FMI-SF)، سبک‌های اقتدار والدینی (PAQ) و شایستگی هیجانی-اجتماعی (SECQ) بود. برای تحلیل آماری از مدل معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS24 و LISREL8.8 استفاده شد. یافته‌ها نشانگر نیرومندی رابطه سبک فرزندپروری مقتدرانه با میانجی‌گری ذهن‌آگاهی و شایستگی هیجانی با توانایی تصمیم‌گیری بود. همچنین سبک فرزندپروری مستبدانه با میانجی‌گری ذهن‌آگاهی با توان تصمیم‌گیری رابطه معنادار منفی و سبک فرزندپروری آسان‌گیر با میانجی‌گری شایستگی هیجانی با توانایی تصمیم‌گیری رابطه معنادار مثبت داشت. در نتیجه، به مسئولان مدارس پیشنهاد می‌شود که با اجرای برنامه‌های مناسب، خانواده‌ها را از چگونگی اثرات کارکرد آنان بر کسب توانایی تصمیم‌گیری فرزندان آگاه سازند و با آموزش راهبردهای ذهن‌آگاهانه و پرورش توانمندی‌های هیجانی، در تقویت توانایی تصمیم‌گیری دانش‌آموزان، هدفمند عمل نمایند.

واژه‌های کلیدی: توانایی تصمیم‌گیری، سبک‌های فرزندپروری ادراک‌شده، ذهن‌آگاهی، شایستگی هیجانی-اجتماعی

مقدمه

نوجوانی دوره گذار از کودکی به بزرگسالی است که شامل تغییرات عمده فیزیکی، اجتماعی و روانی می‌باشد و با تغییرات در رفتارهای با انگیزه و هدفمند شناخته می‌شود. ویژگی بارز رفتار نوجوان، افزایش تمایل به ریسک است که با رفتار

برتری جویانه و ترجیح دادن پاداش به اجتناب از تنبیه مشخص می‌شود (Eaton et al, 2012). به عنوان مثال، نوجوانان و جوانان نسبت به کودکان و بزرگسالان، خطرات بیشتری را در زندگی روزمره می‌پذیرند (Duell et al, 2018). افزایش تمایل به ریسک، با پیامدهای سلامتی و اجتماعی قابل توجه همراه است (Korucuoglu et al, 2020). بنابراین مفهوم توانایی تصمیم‌گیری^۱ اهمیت چشمگیری می‌یابد که از اساسی‌ترین توانمندی‌های شناختی انسان در شرایط تعارض برانگیز است، زیرا برخورداری از توانایی تصمیم‌گیری، نوعی ابزار اساسی در اختیار نوجوانان قرار می‌دهد تا بتوانند با بررسی انتخاب‌های ممکن چندانگانه، حداکثر درجه مزایا، موفقیت و سودمندی را خلق نمایند (Yoe, 2019).

تصمیم‌گیری^۲، یک فرآیند شناختی است که انسان را قادر می‌سازد تا به طراحی، برنامه‌ریزی، اجرا و کنترل رفتار و فعالیت‌های خود بپردازد. این توانمندی مستقیماً با سطوح انگیزه، نوع اهداف و منابع موجود فردی مرتبط است (Ekel et al, 2020). تصمیم‌گیری، مجموعه‌ای از مهارت‌های مفید برای عملکرد روزانه است که به افراد اجازه می‌دهد تا وظایف خود را انجام دهند، اهداف خود را کنترل نمایند و پاسخ‌هایی مناسب در جهت پاسخ به خواسته‌های محیطی مبتنی بر منابع خود ارائه نمایند (Cardona Isaza et al, 2021; Harman et al, 2019). (Scott & Bruce (1995)؛ (به نقل از Douma et al, 2020) چهار سبک تصمیم‌گیری منطقی، شهودی، وابسته و اجتنابی را ارائه دادند و بعدها سبک پنجم، سبک خودانگیزه نیز به آنان افزوده شد؛ که مورد قبول‌ترین نوع سبک عقلانی یا هوشیارانه است (Altman, 2017). تصمیم‌گیری در نوجوانان نسبت به بزرگسالان با ریسک بیشتری همراه است و با نزدیک شدن به بزرگسالی، در نتیجه افزایش توانایی استنباط نتایج رفتاری، توانایی تصمیم‌گیری و قابل پیش‌بینی بودن پیامدها بهبود می‌یابد (Jaroslawska et al, 2020). مطالعه و تحلیل عوامل پیش‌بینی‌کننده توانایی تصمیم‌گیری معمولاً به عناصری مانند انواع قابلیت‌ها، ویژگی‌های فردی و همچنین، فرآیندها، مهارت‌ها و سبک‌های تصمیم‌گیری (DeBruine et al, 2015) و دیدگاه‌های فردی، ارزیابی فرآیندهای عقلانی، تمایلات ریسک، ترجیحات اجتماعی (Sutter, 2019) پرداخته است، اما مطالعه شرایط محیطی و بافت اجتماعی نیز می‌تواند نقشی اساسی در روشن ساختن عوامل پیشاینده این توانایی اساسی انسان داشته باشد (Kazmi et al, 2022) و در این میان، نقش خانواده و تعامل پدر و مادر با فرزند می‌تواند در تعیین سطح بروز این توانمندی اثرگذار باشد (Cardona Isaza et al, 2019). بر این اساس، در این مطالعه به بررسی اثرات سبک‌های فرزندپروری ادراک‌شده نوجوانان بر مهارت آنان در تصمیم‌گیری تمرکز شد.

سال‌های نوجوانی مشتمل بر تلاش مداوم به منظور شکل‌دهی یک خود منسجم است که به عنوان یک مرحله مهم رشدی به شدت تحت تأثیر کارکرد چندبعدی والدین و اعضای خانواده و مدرسه قرار می‌گیرد (Musetti et al, 2021). در ارتباط با خانواده، نوع سبک فرزندپروری والدین عاملی است که می‌تواند شکل‌گیری بسیاری از مهارت‌ها، رفتارها، باورها و کارکردهای فردی را متأثر سازد. فرزندپروری^۳ جزئی جدایی‌ناپذیر از شخصیت والدین و یک عامل تعیین‌کننده‌ی حیاتی در زندگی نوجوانان، اعم از پرورش استعداد تحصیلی تا مهارت‌های اجتماعی است و همچنین، بروز رفتارها، انتظارات و انگیزه‌های مختلف فرزندان را متأثر می‌سازد (Hayek et al, 2021). (Baumrind (1978)؛ (به نقل از Miller & Speirs Neumeister, 2017) سه سبک فرزندپروری مستبدانه^۴ (سطح بالای مطالبه‌گری در کنار سطح پایین پاسخگویی)، مقتدرانه^۵ (سطح مطالبه‌گری و

1. decision making ability

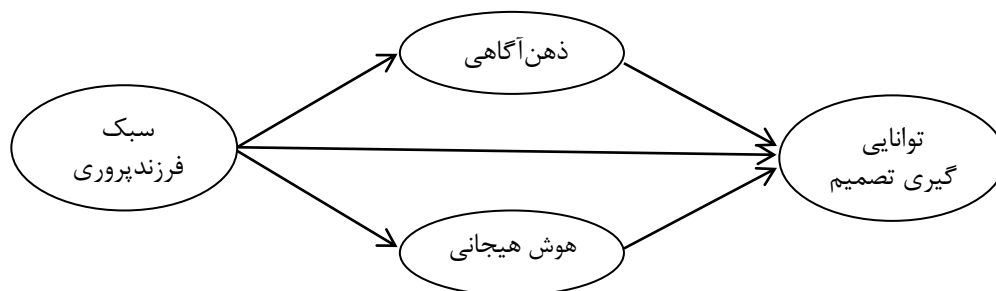
2. decision making

3. parenting style

4. authoritarian

5. authoritative

پاسخگویی بالا) و آسان‌گیر (سطح مطالبه‌گری کم و سطح پاسخگویی بالا) را بیان کرده است و Maccoby & Martin نیز سبک غفلت‌انگارانه (سطح پایین مطالبه‌گری و پاسخگویی همراه با عدم حمایت و توجه از سوی والدین) را بر آن‌ها افزود. راهنمایی والدین برای بهبود مهارت‌های اجتماعی، توانایی‌های تحصیلی، ثبات روانی و سطح سلامت بهینه امری ضروری است. Verma & Bansal (2020) نشان داده‌اند که پاسخگویی پایدار و کنترل مناسب والدین نقشی حیاتی در توسعه توانایی تصمیم‌گیری در فرزندان نوجوان دارد. سبک تصمیم‌گیری منطقی با کنترل مناسب والدین و سبک تصمیم‌گیری اجتنابی یا خودانگیخته نوجوانان با کنترل روانی شدید والدین همراه است (Reyes, 2019). (Kimmes & Heckman, 2017) نشان داده‌اند که سبک فرزندپروری والدین مبنایی اثرگذار بر تصمیم‌گیری‌های مهم زندگی نوجوانان مانند انتخاب رشته تحصیلی است.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

بر اساس آن چه گفته شد، به سبب اهمیت اثرگذاری سبک‌های فرزندپروری والدین بر انواع مهارت‌ها و قابلیت‌های فردی هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیرمستقیم (Kimmes & Heckman, 2017)، ضرورت شناسایی متغیرها و عواملی که بتوانند بخشی از اثرات سبک فرزندپروری والدین بر توانایی تصمیم‌گیری در نوجوانان را توجیه و تبیین نمایند، روشن و مبرهن است. از این رو در این مطالعه بر اثرات میانجی ذهن‌آگاهی^۶ و شایستگی هیجانی-اجتماعی^۷ تمرکز شده است (شکل ۱) که به نوعی اهمیت عنصر هیجان در دوره نوجوانی را بازگو می‌کند. ذهن‌آگاهی نخستین متغیری است که گمان می‌رود بتواند رابطه میان سبک فرزندپروری والدین بر توانایی تصمیم‌گیری را تحت تأثیر قرار دهد. ذهن‌آگاهی در اصطلاح به بودن در لحظه حال بدون داشتن هرگونه قضاوت اشاره دارد و اساساً بر داشتن آگاهی و هوشیاری در لحظه حال تأکید دارد (Ergas, 2015). سطوح بالای ذهن‌آگاهی به طور مثبت با هدفمندی در زندگی و داشتن بهزیستی روانی و تجربه هیجانات مثبت رابطه دارد (Crego et al, 2021). افراد با سطح بالای ذهن‌آگاهی با احتمال بیشتری به مشاهده، درک و پذیرش هیجانات منفی خود می‌پردازند؛ به جای این که تجربیات ناراحت‌کننده خود را رد یا انکار کنند (Cheung & Ng, 2019).

شایستگی هیجانی-اجتماعی عامل دیگری است که گمان می‌رود در تبیین رابطه میان سبک‌های فرزندپروری بر توانایی تصمیم‌گیری نوجوانان سودمند باشد. شایستگی هیجانی-اجتماعی به معنای مجموعه مهارت‌های شناخت و مدیریت هیجان، مراقبت و توجه به دیگران، ایجاد روابط مثبت، تصمیم‌گیری مسئولانه و برخورد سازنده و اخلاقی با چالش‌هاست و به طور کلی، ابعادی همچون خودآگاهی، آگاهی اجتماعی، روابط بین‌فردی، تصمیم‌گیری مسئولانه و خودمدیریتی را در بر می‌گیرد و تفاوت

⁶. permissive

⁷. neglectful

⁸. mind fulness

⁹. social-emotional competence

آن با هوش هیجانی در این است که این سازه به صورت مستقیم با انطباق و عملکرد، ارتباط تنگاتنگی دارد. مهارت‌های هیجانی از این جهت می‌توانند در تقویت توانمندی تصمیم‌گیری اثرگذار باشند که موجب تقویت تفسیر تجربیات گذشته و اطلاعات جدید، هدایت توجه و تسهیل مقایسه بین گزینه‌های تصمیم موجود می‌شوند (De Bruin et al, 2020). تصمیم‌گیری کودکان و نوجوانان با سبک فرزندپروری والدین از یک سو و توانایی تنظیم هیجان از سوی دیگر رابطه دارد (Wong et al, 2019). شواهد فزاینده‌ای وجود دارد که نشان می‌دهد توانایی تصمیم‌گیری ممکن است با چیزی بیش از هوش ذهنی ارتباط داشته باشد و همبستگی مثبت و معناداری میان تنظیم و شایستگی هیجانی-اجتماعی با توانایی تصمیم‌گیری مشاهده شده است (Eberhardt et al, 2019). بر اساس آن چه گفته شد، از سویی، بررسی سطح توانایی شناختی تصمیم‌گیری و شناسایی عوامل اثرگذار بر آن در میان نوجوانان می‌تواند به کاهش رفتارهای مخاطره‌آمیز و هدایت به شیوه‌های زندگی سالم، ارتقای کیفیت زندگی و توسعه راهبردهای حل‌مسئله در موقعیت‌های تعارض‌برانگیز منجر شود (Reyna, 2018). از دیگر سو، دانش‌آموزان دوره متوسطه در دوره حساس نوجوانی قرار دارند که باید برای گذراندن آزمون ورود به دانشگاه آماده شوند (ابراهیمی‌بخت و همکاران، ۱۳۹۷)؛ بنابراین، برخورداری از توانایی تصمیم‌گیری می‌تواند در آینده آنان اثرگذار باشد. از این رو مطالعه حاضر با هدف پاسخ به این سؤال به انجام رسید که آیا مدل توانایی تصمیم‌گیری بر اساس سبک‌های فرزندپروری ادراک‌شده با میانجی‌گری ذهن‌آگاهی و شایستگی هیجانی-اجتماعی در نوجوانان از برآزش لازم برخوردار است؟

4

روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، از نوع کاربردی و از حیث ماهیت، توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه‌ی آماری پژوهش شامل دانش‌آموزان نوجوان دوره متوسطه دوم در شهر تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بود. حجم نمونه مورد پژوهش بر اساس تعداد پارامترهای مدل در معادلات ساختاری برابر با ۳۲۰ نفر در نظر گرفته شد که از میان این جامعه (۱۶۶ دختر و ۱۵۴ پسر) به روش تصادفی خوشه‌ای چندلایه از پنج منطقه شهر تهران، انتخاب گردید و پرسشنامه‌ها به شیوه‌ی نظرسنجی اینترنتی تکمیل شد. داده‌های لازم بر اساس میزان دقت در پاسخگویی و کامل بودن پاسخ‌ها استخراج شد و با استفاده از تحلیل توصیفی در نرم‌افزار SPSS24 و تحلیل معادلات ساختاری در LISREL8.8 مورد تحلیل قرار گرفت. ملاک پذیرش پرسشنامه‌ها پاسخگویی داوطلبانه و به تبع، دقت در پاسخ به پرسشنامه و ملاک خروج، عدم دقت در پاسخگویی و عدم اشتغال به تحصیل در مدارس شهر تهران بود.

ابزار پژوهش

پرسشنامه توانایی تصمیم‌گیری ملبورن^۱ (MDMQ) : (Man et al (1997) این پرسشنامه را برای ارزیابی توانمندی تصمیم‌گیری افراد طراحی کردند که مشتمل بر ۲۲ گویه می‌باشد. مقیاس نمره‌گذاری این ابزار بر اساس طیف لیکرت سه‌درجه‌ای از بسیار درست تا کاملاً نادرست طراحی گردیده است. در مطالعه Cardona Isaza (2021) ضمن تأیید روایی محتوایی این پرسشنامه، میزان پایایی این ابزار برای مقیاس کلی برابر با ۰/۷۷ و برای ابعاد آن، یعنی هوشیاری، گوش به زنگی، شانه خالی کردن و به تعویق انداختن به ترتیب برابر با ۰/۷۲، ۰/۶۸، ۰/۷۷ و ۰/۶۸ بود. میزان پایایی این ابزار در پژوهش حاضر بر اساس ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۹ به دست آمد.

¹ .Melbourne Decision Making Questionnaire

پرسشنامه ذهن‌آگاهی^۱ (FMI-SF): این پرسشنامه توسط Walach et al (2006) ساخته شد. این پرسشنامه دارای ۱۴ ماده است. شیوه نمره‌گذاری آن بر اساس طیف لیکرت چهاردرجه‌ای از به‌ندرت تا تقریباً همیشه می‌باشد. در پژوهش قاسمی جوینه و همکاران (۱۳۹۴) روایی این پرسشنامه بر اساس روایی همزمان با محاسبه ضریب همبستگی بالا با تنظیم هیجان و خودکنترلی و مدل تحلیل عاملی تأییدی، تأیید شد و پایایی آن بر اساس آلفای کرونباخ و بازآزمایی برابر با ۰/۹۲ و ۰/۸۸ مورد تأیید قرار گرفت. میزان پایایی این ابزار در پژوهش حاضر بر اساس ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۷ به‌دست آمد. پرسشنامه سبک‌های اقتدار والدینی^۲ (PAQ): این پرسشنامه توسط Bury (1991) ساخته شد که از ۳۰ گویه و سه خرده مقیاس سبک آسان‌گیر، سبک مستبدانه و سبک مقتدر منطقی تشکیل شده است. نمره‌گذاری پرسشنامه به صورت طیف لیکرت پنج‌سطحی از شدیداً مخالف تا شدیداً موافق طراحی گردید. اژه‌ای و همکاران (۱۳۹۰) نشان داده‌اند که این پرسشنامه از مشخصه‌های روانسنجی مناسب برخوردار است. پژوهش سپهریان‌آذر و همکاران (۱۳۹۲) نشان داد که پایایی این ابزار بر اساس ضریب همسانی درونی مبتنی بر آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷ است. پایایی این ابزار در پژوهش حاضر بر اساس ضریب آلفای کرونباخ برای سه بعد یادشده به ترتیب برابر با ۰/۸۷، ۰/۸۳ و ۰/۸۰ به دست آمد.

پرسشنامه شایستگی هیجانی - اجتماعی دانش‌آموزان^۳ (SECQ): این پرسشنامه توسط Zhou & Ji (2012) مشتمل بر ۲۵ گویه به منظور اندازه‌گیری پنج مؤلفه شایستگی هیجانی- اجتماعی، یعنی خودآگاهی، آگاهی اجتماعی، خودمدیریتی، مدیریت رابطه و تصمیم‌گیری مسئولانه در دانشگاه سنگاپور برای جامعه دانش‌آموزان دبیرستانی طراحی و هنجاریابی شده است. مقیاس نمره‌گذاری آن بر اساس طیف لیکرت شش‌درجه‌ای از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق طراحی گردیده است. در مطالعه اصلی، ضمن تأیید روایی سازه این ابزار، پایایی آن برابر با ۰/۷۷ گزارش گردید. در ایران امامقلی‌وند و همکاران (۱۳۹۹) این پرسشنامه را هنجاریابی کردند و ضمن تأیید روایی محتوایی و روایی سازه این ابزار بر اساس تحلیل عاملی، پایایی کلی آن را برابر با ۰/۸۷ گزارش کردند. میزان پایایی این ابزار در پژوهش حاضر بر اساس ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۴ به دست آمد.

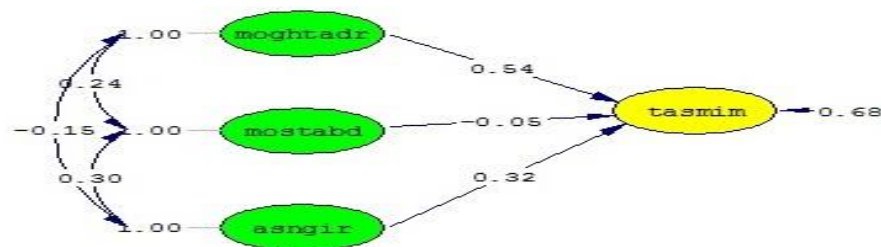
یافته‌ها

در توصیف نمونه بر اساس متغیرهای جمعیت‌شناختی مشخص شد که در ارتباط با جنسیت، ۵۱/۹ درصد از افراد دختر (۱۶۶ نفر) و ۴۸/۱ درصد پسر (۱۵۴ نفر) بودند. همچنین، میانگین متغیرهای توانایی تصمیم‌گیری، ذهن‌آگاهی، شایستگی هیجانی- اجتماعی، سبک فرزندپروری مقتدرانه، مستبدانه و آسان‌گیرانه به ترتیب ۵۰/۹۵، ۳۷/۴۹، ۱۰۶/۲۹، ۳۳/۲۴، ۲۹/۱۷ و ۲۹/۹۸ محاسبه شد.

¹ Freiburg Mindfulness Inventory-Short Form

¹ Parental Authority Questionnaire

¹ Social-Emotional Competencies Questionnaire

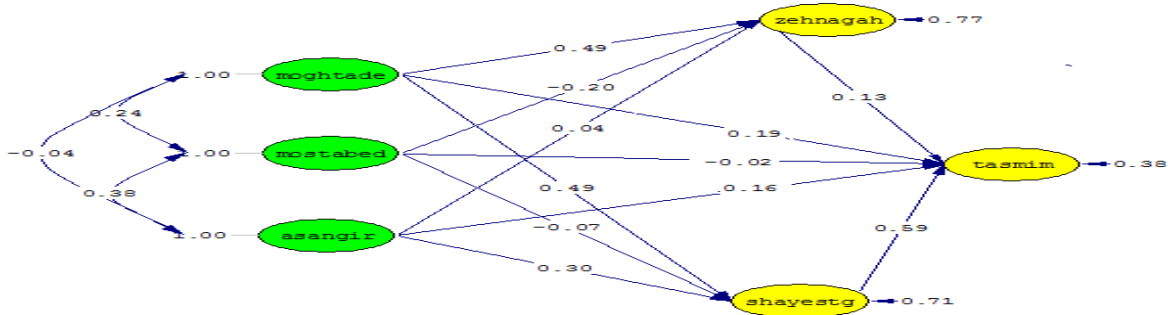

Chi-Square=4223.42, df=1261, P-value=0.00000, RMSEA=0.086

شکل ۲. مدل توان تصمیم‌گیری بر اساس سبک‌های فرزندپروری در حالت ضرایب استاندارد (مدل برازش یافته بدون نقش میانجی‌گری ذهن‌آگاهی و شایستگی هیجانی-اجتماعی)

بر اساس شکل ۲، با استفاده از تحلیل معادلات ساختاری به بررسی برازش مدل برازش یافته و آزمودن فرضیه‌های پژوهش پرداخته شد. بدین منظور، ابتدا مدل مفهومی بدون نقش میانجی‌گرانه برازش یافت. بر این اساس، ضریب تأثیر استاندارد سبک فرزندپروری مقتدرانه ۰/۵۴ (با مقدار t ۶/۴۳)، فرزندپروری مستبدانه ۰/۰۵- (با مقدار t ۰/۸۵-) و فرزندپروری آسان‌گیرانه ۰/۳۲ (با مقدار t ۴/۴۱) بر توان تصمیم‌گیری بود. هرگاه مقدار t برای یک رابطه بیشتر از ۱/۹۶ باشد، معناداری رابطه تأیید می‌شود. بنابراین، در مدل حاضر، ضریب تأثیر استاندارد فرزندپروری مقتدرانه و آسان‌گیرانه بر توان تصمیم‌گیری مثبت و معنادار بود و ضریب تأثیر استاندارد فرزندپروری مستبدانه بر توان تصمیم‌گیری معنادار نبود.

6

Chi-Square=11134.42, df=3990, P-value=0.00000, RMSEA=0.075

شکل ۳. مدل توان تصمیم‌گیری بر اساس سبک‌های فرزندپروری با میانجی‌گری ذهن‌آگاهی و شایستگی هیجانی-اجتماعی در حالت ضرایب استاندارد

بر اساس شکل ۳، با ورود ذهن‌آگاهی و شایستگی هیجانی-اجتماعی به مدل پژوهش، رابطه مستقیم سبک فرزندپروری مقتدرانه با توان تصمیم‌گیری به ۰/۱۹ (با مقدار t ۵/۰۷)، سبک فرزندپروری آسان‌گیرانه با توان تصمیم‌گیری به ۰/۱۶ (با مقدار t ۲/۸۸) و سبک فرزندپروری مستبدانه با توان تصمیم‌گیری به ۰/۰۲- (با مقدار t ۰/۴۶-) کاهش یافت. از سویی، سبک فرزندپروری مقتدرانه دارای ضریب تأثیر استاندارد برابر با ۰/۴۹ (با مقدار t ۵/۰۷) بر متغیر ذهن‌آگاهی و ۰/۴۹ (با مقدار t ۷/۶۳) بر متغیر شایستگی هیجانی-اجتماعی، سبک فرزندپروری مستبدانه دارای ضریب تأثیر استاندارد برابر با ۰/۲۰- (با مقدار t ۲/۷۳-) بر متغیر ذهن‌آگاهی و ۰/۰۷- (با مقدار t ۱/۱۱-) بر متغیر شایستگی هیجانی-اجتماعی و سبک فرزندپروری آسان‌گیرانه دارای ضریب تأثیر استاندارد برابر با ۰/۰۴ (با مقدار t ۰/۶۰) بر متغیر ذهن‌آگاهی و ۰/۳۰ (با مقدار t ۴/۵۶) بر متغیر شایستگی هیجانی-اجتماعی بود. در نهایت، ضریب تأثیر استاندارد ذهن‌آگاهی و شایستگی هیجانی-اجتماعی بر توان

تصمیم‌گیری به ترتیب برابر با ۰/۱۳ (با مقدار t ۲/۳۱) و ۰/۵۹ (با مقدار t ۶/۸۴) بود. بر این اساس، نقش میانجی‌گرانه ذهن‌آگاهی در رابطه سبک فرزندپروری مقتدرانه و مستبدانه با توان تصمیم‌گیری تأیید شد و نقش میانجی‌گرانه شایستگی هیجانی-اجتماعی در رابطه سبک فرزندپروری مقتدرانه و آسان‌گیرانه با توان تصمیم‌گیری مورد تأیید قرار گرفت.

جدول ۱. شاخص‌های برازش مدل ساختاری

شاخص برازش مدل	مقدار شاخص	سطح مطلوب	وضعیت برازش
ریشه میانگین مجذورات تقریب	۰/۰۷۵	زیر ۰/۱	مطلوب است
تقسیم‌خیز دو بر درجه آزادی	۲/۷۹	زیر ۳	مطلوب است
شاخص برازش استاندارد	۰/۹۱	بالاتر یا مساوی ۰/۹	مطلوب است
شاخص برازش تطبیقی	۰/۹۳	بالاتر یا مساوی ۰/۹	مطلوب است
شاخص نیکویی برازش	۰/۹۳	بالاتر یا مساوی ۰/۹	مطلوب است
شاخص برازش این‌کری‌منتال	۰/۹۳	بالاتر یا مساوی ۰/۹	مطلوب است
شاخص نیکویی برازش	۰/۹۱	بالاتر یا مساوی ۰/۹	مطلوب است

7

در این پژوهش، مدل برازش‌یافته‌شده بر اساس شاخص ریشه میانگین مربعات خطاهای تخمین، نتیجه تقسیم CMIN بر درجه آزادی پو همچنین، شاخص‌های برازش استاندارد، برازش تطبیقی، نیکویی برازش، برازش این‌کری‌منتال و شاخص نیکویی برازش تأیید شد. روی هم رفته، بررسی فرضیه‌های پژوهش نشان داد که چون سبک فرزندپروری مقتدرانه هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیرمستقیم (با میانجی‌گری ذهن‌آگاهی و شایستگی هیجانی-اجتماعی)، با توان تصمیم‌گیری رابطه معنادار دارد، بنابراین فرضیه نخست پژوهش مورد تأیید قرار گرفت. همچنین، اگرچه رابطه مستقیم سبک فرزندپروری مستبدانه با توان تصمیم‌گیری تأیید نشد، ولی این سبک فرزندپروری به صورت غیرمستقیم (با میانجی‌گری ذهن‌آگاهی) با توان تصمیم‌گیری رابطه معنادار داشت، ولی نقش میانجی شایستگی هیجانی-اجتماعی در رابطه این دو متغیر تأیید نشد. در نهایت، چون سبک فرزندپروری آسان‌گیرانه هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیرمستقیم (با میانجی‌گری شایستگی هیجانی-اجتماعی) با توان تصمیم‌گیری رابطه معنادار داشت، نقش میانجی شایستگی هیجانی-اجتماعی تأیید شد، ولی نقش میانجی ذهن‌آگاهی در رابطه این دو متغیر تأیید نشد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی توانایی تصمیم‌گیری نوجوانان بر اساس سبک‌های فرزندپروری درک‌شده و همچنین، بررسی نقش میانجی‌گرانه دو عامل مرتبط با هیجانات، یعنی ذهن‌آگاهی و شایستگی هیجانی-اجتماعی در دانش‌آموزان نوجوان مدارس شهر تهران انجام شد. بررسی فرضیه اول مبنی بر رابطه سبک‌های فرزندپروری درک‌شده با توانایی تصمیم‌گیری با میانجی‌گری ذهن‌آگاهی نشان داد که هم رابطه مستقیم و هم رابطه غیرمستقیم (مبتنی بر نقش ذهن‌آگاهی) سبک فرزندپروری مقتدرانه با توانایی تصمیم‌گیری به صورت مثبت و معنادار تأیید شد. سبک فرزندپروری مستبدانه فاقد رابطه معنادار مستقیم با توانایی تصمیم‌گیری بود، ولی رابطه غیرمستقیم آن معنادار و منفی بود. افزون بر این، سبک فرزندپروری آسان‌گیرانه دارای رابطه مثبت و معنادار با توانایی تصمیم‌گیری بود، در حالی که رابطه غیرمستقیم آن معنادار نبود. در نهایت، با توجه به رابطه مستقیم و معنادار ذهن‌آگاهی با توانایی تصمیم‌گیری، این فرضیه مورد تأیید قرار گرفت. این بدان معناست که از میان سبک‌های فرزندپروری، سبک مستبدانه مستقیماً قادر به پیش‌بینی توانایی تصمیم‌گیری نیست، ولی وجود سبک

فرزندپروری مقتدرانه و سبک آسان‌گیرانه شرایطی را می‌آفریند که نوجوانان از توانایی بالایی در تصمیم‌گیری برخوردار گردند. همچنین، برخوردار بودن نوجوانان از ذهن‌آگاهی به سبب ایجاد توانمندی‌هایی مانند زندگی در لحظه حال، درک دلایل اعمال خود و دیگران، پذیرش اشتباهات و مشکلات در روابط بین فردی، تأمل به منظور کشف راه‌حل‌های مناسب، حفظ آرامش در اوضاع متشنج و پرتنش و انعطاف‌پذیری در برابر سختی‌ها می‌تواند این رابطه مثبت را تقویت کند و همراه شدن اثرات سبک فرزندپروری مناسب با توانمندی ذهن‌آگاهی شاه‌راهی برای پرورش توانایی تصمیم‌گیری در نوجوانان است. این نتایج از نظر رابطه میان سبک‌های فرزندپروری و توانایی تصمیم‌گیری با پژوهش (Kazmi et al (2022)، Verma & Bansal (2020)، (Pinquart & Gerke (2019)، Reyes (2019)، Kimmes & Heckman (2017) همسو و از نظر عدم ارتباط میان سبک استبدادی با توانایی تصمیم‌گیری با پژوهش (Masud et al (2019) و پژوهش (Leeman et al (2014) ناهمخوان است. همچنین، نتایج این تحقیق مبتنی بر رابطه ذهن‌آگاهی با توانایی تصمیم‌گیری با پژوهش (Wong et al (2019)، Liu, et al (2018)، Wemm & Wulfert (2017)، Reynolds et al (2015)، Shapiro et al (2012) همخوان و با پژوهش (Martinovic (2017) ناهمسو است.

در تبیین این یافته (Reyes (2019) نشان داد توانمندی در تصمیم‌گیری منطقی در فرزندان به سبب ایجاد فرصت فعالیت توسط والدین و پاسخگویی آنان شکل می‌گیرد، زیرا پشتیبانی والدین از خودمختاری نوجوانان، زمینه‌ای برای افزایش اعتماد، خودمختاری، ابتکار و یادگیری مهارت‌ها و جدایی موفق از والدین و پیدا کردن راه خود را در جهان فراهم می‌کند که با شکل‌گیری هویت مشخص نوجوان همراه است، در حالی که کنترل شدید والدین موجب اختلال در فرایند اکتشاف سالم در نوجوان می‌شود که به سبب ایجاد پریشانی روانی و کاهش اعتماد فرزند به توانایی‌های خود، زمینه‌ساز ناتوانی در گرفتن تصمیمات مهم زندگی می‌شود. (Verma & Bansal (2020) نشان داده‌اند که پاسخگویی والدین به معنای حمایت، گرمی و پذیرش فرزندان در کنار کنترل بدون اجبار بر ایجاد توانایی تصمیم‌گیری خوب در فرزندان نوجوان اثر مثبت دارد، زیرا درک حمایت و همراهی همیشگی توسط نوجوانان این حس را در آنان ایجاد می‌کند که همیشه از سطح مناسبی از حمایت برخوردار خواهند بود. (Kimmes & Heckman (2017) در بررسی تأثیرات والدین بر فرآیند تصمیم‌گیری فرزندان نشان دادند که سبک‌های فرزندپروری به طور غیرمستقیم و از راه تغییر و شکل‌گیری باورها، انتظارات و نگرش‌های نوجوانان، بر تصمیم‌گیری آنان در زمینه تحصیلی اثرگذار است. کودکانی که به وسیله والدین مستبد پرورش می‌یابند، معمولاً به دلیل عواقب بدررفتاری، در حضور والدین خوب رفتار می‌کنند، ولی به سبب عمل مداوم به دستورالعمل‌های دقیق والدین برای رسیدن به اهداف معمولاً از نظر اجتماعی توانایی تصمیم‌گیری پایین‌تری دارند (Masud et al, 2019). در نهایت، در شیوه فرزندپروری آسان‌گیرانه، والدین به فرزندشان اجازه انجام هر کار موردنظرش را می‌دهند و اغلب از انجام راهنمایی‌های سازنده غفلت می‌کنند. این والدین قوانین و مرزهای بسیار کمی دارند، سخت‌گیر نیستند و فرزندشان مشکلات خود را حل می‌کند. این ارتباط باز است و فرزند اجازه دارد تا در هر موردی تصمیم خود را بگیرد. البته، این نوع سبک تربیتی معمولاً با نتایج نامطلوب برای فرزندان همراه است و به سبب زیاده‌خواهی، این نوجوانان معمولاً در پیروی از قوانین مشکل دارند و خودکنترلی پایین‌تری نشان می‌دهند (Rajan and Rema, 2022). در تبیین اثرات ذهن‌آگاهی بر مهارت‌های تصمیم‌گیری، Wong et al (2019) نشان داده‌اند که راهبردهای فردی مدیریت فشار روانی در بطن ذهن‌آگاهی می‌تواند اثرات استرس بر فیزیولوژی بدن را کاهش دهد و بدین ترتیب، یک عامل کلیدی در حمایت از تصمیم‌گیری خلق می‌گردد. (Shapiro et al (2012) نشان داده‌اند که ذهن‌آگاهی به طور بالقوه می‌تواند تصمیم‌گیری را تسهیل کند. روی هم رفته، ذهن‌آگاهی به افراد کمک می‌کند تا با تمرکز هدفمند ذهن بر مسائل و حذف عوامل گمراه‌کننده و موانع محیطی، نیروی ذهنی خود را بر تصمیم‌گیری دقیق و مناسب متمرکز کنند.

در بررسی فرضیه دوم مبنی بر رابطه سبک‌های فرزندپروری درک‌شده با توانایی تصمیم‌گیری با میانجی‌گری شایستگی هیجانی-اجتماعی، هم رابطه مستقیم و هم رابطه غیرمستقیم (مبتنی بر نقش شایستگی هیجانی-اجتماعی) سبک فرزندپروری مقتدرانه با توانایی تصمیم‌گیری به صورت مثبت و معنادار تأیید شد. سبک فرزندپروری مستبدانه فاقد رابطه معنادار مستقیم و غیرمستقیم با توانایی تصمیم‌گیری بود. افزون بر این، سبک فرزندپروری آسان‌گیرانه هم دارای رابطه مستقیم با توانایی تصمیم‌گیری بود و هم به صورت غیرمستقیم و از طریق شایستگی هیجانی-اجتماعی، از توان پیش‌بینی توانایی تصمیم‌گیری برخوردار بود. در نهایت، با توجه به رابطه مستقیم و معنادار شایستگی هیجانی-اجتماعی و توانایی تصمیم‌گیری، این فرضیه مورد تأیید قرار گرفت. این بدان معناست که برخورداری نوجوانان از شایستگی هیجانی-اجتماعی به سبب خلق ویژگی‌هایی مانند تسلط بر قدرت فکر در شرایط مختلف، آگاهی از دلایل انجام امور خود در رویارویی با رویدادهای مختلف، درک هیجانات و خلق و خوی خود و دیگران، توان بالا در حفظ آرامش در شرایط تنش‌زا، قدرت ارتباط با افراد پیرامون، تحمل اشتباهات خود و دیگران، کنترل انتقاد از خود و دیگران، گرفتن تصمیم پس از بررسی تمام جوانب یک مسئله موجب می‌شود که ظرفیت سبک فرزندپروری مقتدرانه تشدید شود و امکان پرورش قدرت تصمیم‌گیری در نوجوانان به وضعیت مطلوبی برسد. نتایج این تحقیق مبنی بر رابطه شایستگی هیجانی-اجتماعی با توانایی تصمیم‌گیری با پژوهش (Wong et al, 2019), Hess, Weller & Lagattuta (2014), Chauhan (2016), Harman et al (2019), Geisler & Allwood (2018) & Bacigalupo (2011) همخوان است. در تبیین اثرات شایستگی هیجانی-اجتماعی بر مهارت‌های تصمیم‌گیری می‌توان گفت که این توانایی شناختی به عنوان ضروری‌ترین مهارت قرن بیست و یکم تحت تأثیر مدیریت موفقیت‌آمیز احساسات و کنترل هیجانات فردی است و در صورت کنترل بر این هیجانات در هنگام بروز مشکلات واقعی زندگی، نوجوانان می‌توانند به تصمیم‌گیری مؤثر نائل آیند (Wong et al, 2019), (Harman et al (2019). بر این باورند که استفاده درست از هیجانات این فرصت را فراهم می‌آورد که به جای پایبندی به مجموعه‌ای سفت و سخت از معیارهای عملیاتی، امکان رسیدن به تصمیمات درست به شیوه‌ای انعطاف‌پذیرتر و وابسته به بافت موقعیتی فراهم شود. مطالعات نشان داده است که شایستگی هیجانی-اجتماعی فرزندان ممکن است از جامعه‌پذیری والدین اثر پذیرد و این شایستگی در بروز رفتارهای اجتماعی اثرات خود را در تصمیم‌گیری اجتماعی مناسب در فرزندان نشان می‌دهد (Weller & Lagattuta, 2014). بر اساس مدل (Salovey & Grewal (2005)، تمرین مهارت‌هایی مانند درک احساسات، استفاده از احساسات، شناخت احساسات و مدیریت احساسات در فرآیند تصمیم‌گیری بسیار اهمیت دارند؛ زیرا تصدیق هیجانات فردی نه تنها در تعیین انگیزه‌های نهفته در پشت تصمیم‌ها، بلکه تأثیر آن تصمیمات بر دیگران نیز حیاتی است. تصمیم‌گیرندگانی که احساسات دیگران را درک می‌کنند، ممکن است از این ادراک استفاده کرده و از پیامدهای منفی بالقوه، پیش از گرفتن تصمیم بهره ببرند. همچنین، مهارت‌های هوش هیجانی مانند خودآگاهی و خودمدیریتی، رابطه و تعامل با دیگران، آگاهی اجتماعی و مدیریت رابطه در گرفتن تصمیمات اساسی نقش مهم دارند (Hess & Bacigalupo, 2011). در نهایت، تصمیم‌گیری اجتماعی کودکان با سبک فرزندپروری والدین از یک سو و توانایی تنظیم هیجان از سوی دیگر رابطه دارد. روابط گرم و مداوم مراقبتی و محیط ایده آل تربیتی این امکان را برای فرزندان فراهم می‌کند که از ظرفیت تنظیم هیجان و شایستگی هیجانی-اجتماعی در جهت رشد توانایی تصمیم‌گیری خود، بهره ببرند (Wong et al, 2019), (De Bruin et al (2020). نشان دادند که گرفتن تصمیمات درست نه تنها با عناصر شناختی، بلکه با تنظیم و شایستگی هیجانی-اجتماعی رابطه دارد. روی هم رفته، بررسی دو فرضیه مورد پژوهش نشان داد که هیجانات، نقشی اساسی در تقویت مهارت توانایی تصمیم‌گیری دارند.

از جمله محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به محدود شدن جامعه پژوهش به دوره متوسطه دوم و عدم اطمینان کامل به تعمیم نتایج به دیگر سطوح تحصیلی مانند آموزش عالی یا دوره ابتدایی و انجام پژوهش به صورت مقطعی - همبستگی و

ناتوانی در نتیجه‌گیری قطعی درباره روابط علی متغیرهای مورد مطالعه و همچنین بی‌انگیزگی و عدم همکاری برخی مدیران مدارس در انجام فرایند پژوهش اشاره کرد.

بر اساس نتایج، با توجه به اثرات میانجی ذهن‌آگاهی و شایستگی هیجانی-اجتماعی به محققان پیشنهاد می‌شود که در دیگر دوره‌های سنی به بررسی اثرات میانجی متغیرهای هیجان‌محور بر باورها و رفتارهای افراد بپردازند تا زمینه شناسایی اثرات مثبت هیجان‌ها بر شکل‌گیری توانمندی‌ها و مهارت‌های مختلف در حوزه شناختی (مانند حل مسئله، حافظه و ...)، اجتماعی (ارتباط موثر، همدلی و ...)، اخلاقی و دیگر حوزه‌ها شناسایی شود. به صورت کاربردی، به مسئولان آموزش و پرورش در سطح کلان و روان‌شناسان و مشاوران مدارس در سطح خرد پیشنهاد می‌شود که ضمن قرار دادن محتوای درسی مناسب برای آموزش راهبردهای هیجانی مناسب به دانش‌آموزان، از ظرفیت فضای مشاوره در مدارس بهره ببرند و با آموزش راهبردهای ذهن‌آگاهانه و هیجان‌محور در جهت خلق بروندادهای مثبت شناختی و اجتماعی گام بردارند. در پایان، نویسندگان از تمامی عزیزانی که در فرآیند انجام پژوهش مشارکت و همراهی نموده‌اند مراتب قدردانی خود را اعلام می‌دارند.

منابع

- ابراهیمی‌بخت، ح.، یاراحمدی، ی.، اسدزاده، ح.، احمدیان، ح. (۱۳۹۷). تدوین مدل سرزندگی تحصیلی براساس خشنودی از نیازهای بنیادین روان‌شناختی، جهت‌گیری انگیزشی، یادگیری خودراهبر. مجله راهبردهای شناختی در یادگیری. ۶(۱۱)، ۱۳۵-۱۵۳.
- اژه‌ای، جواد.، غلامعلی لواسانی، م.، مال احمدی، ا.، خضری آذر، ه. (۱۳۹۰). الگوی علی روابط بین سبک‌های فرزندپروری ادراک‌شده، اهداف پیشرفت، خودکارآمدی و موفقیت تحصیلی. مجله روانشناسی، ۱۵(۳)، ۲۳-۱.
- امامقلی‌وند، ف.، کدیور، پ.، پاشاشریفی، ح. (۱۳۹۹). شاخص‌های روان‌سنجی پرسشنامه شایستگی هیجانی-اجتماعی دانش‌آموزان (SECQ). فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی، ۹(۳۳)، ۷۹-۱۰۱.
- سپهریان آذر، ف.، امانی ساری بگلو، ج.، محمودی، ح. (۱۳۹۲). عزت نفس نوجوانان و سبک‌های فرزندپروری: نقش واسطه‌ای برآورده شده نیازهای روانشناختی اساسی. مجله علوم رفتاری، ۷(۲)، ۱۵۸-۱۵۱.
- قاسمی‌جوینه، ر.، عرب‌زاده، م.، جلیلی نیکو، س.، محدعلی پور، ز.، محسن زاده، ف. (۱۳۹۴). بررسی روایی و پایایی نسخه فارسی فرم کوتاه پرسشنامه ذهن‌آگاهی فرایبورگ. مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، ۱۴(۲)، ۱۵۰-۱۳۷.

References

- Altman, M. (2017). Handbook of behavioural economics and smart decision-making: Rational decision-making within the bounds of reason. Edward Elgar Publishing.
- Bruine de Bruin, W., Parker, A. M., & Fischhoff, B. (2020). Decision-making competence: More than intelligence?. *Current Directions in Psychological Science*, 29(2), 186-192.
- Bruine de Bruin, W., Parker, A. M., & Fischhoff, B. (2015). Individual differences in decision-making competence across the lifespan. In E. A. Wilhelms & V. F. Reyna (Eds.), *Neuroeconomics, judgment, and decision making* (pp. 219-236).
- Cardona Isaza, A. D. J., Chulia, A. T., Gonzalez Barrón, R., & Montoya Castilla, I. (2021). Analysis of the psychometric properties of the melbourne decision making questionnaire in colombian adolescents. *Latin American Journal of Psychology*, 53, 47-55.
- Chauhan, R. (2016). Role of emotional intelligence in decision making. *SSRN Electronic Journal*, 2 (3), 1-10.

- Cheung, R. Y., & Ng, M. C. (2019). Mindfulness and symptoms of depression and anxiety: the underlying roles of awareness, acceptance, impulse control and emotion regulation. *Mindfulness* 10, 1124–1135.
- Crego, A., Yela, J. R., Gómez-Martínez, M. Á., Riesco-Matías, P., & Petisco-Rodríguez, C. (2021). Relationships between mindfulness, purpose in life, happiness, anxiety, and depression: testing a mediation model in a sample of women. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 18(3), 925.
- Douma, L. N., Uiters, E., & Timmermans, D. R. (2020). Decision-making styles in the context of colorectal cancer screening. *BMC Psychology*. 8(1), 1-11.
- Duell, N., Steinberg, L., Icenogle, G., Chein, J., Chaudhary, N., Di Giunta, L., Dodge, K. A., Fanti, K. A., Lansford, J. E., Oburu, P., Pastorelli, C., Skinner, A. T., Sorbring, E., Tapanya, S., Uribe Tirado, L. M., Alampay, L. P., Al-Hassan, S. M., Takash, H. M. S., Bacchini, D., & Chang, L. (2018). Age patterns in risk taking across the world. *Journal of Youth Adolesc.* 47, 1052–1072.
- Eaton, D., Kann, L., Kinchen, S., Shanklin, S., Flint, K., Hawkins, J., Harris, W., Lowry, R., McManus, T., Chyen, D., & et al. (2012). Youth risk behavior surveillance - United States, 2011. *Morbidity Mortal Weekly Report*. 61, 1–162.
- Ekel, P., Pedrycz, W., & Pereira, J. (2020). Multicriteria decision making under conditions of uncertainty: A fuzzy set perspective. John Wiley & Sons, Inc.
- Ergas, O. (2015). The deeper teachings of mindfulness-based interventions as a reconstruction of education. *Journal of Philosophy of Education*. 49 (2), 203-220.
- 11 Galvan, A., & McGlennen, K. M. (2011). Daily stress increases risk decisionmaking in adolescents: a preliminary study. *Development Psychobiology*. 54, 433–440.
- Geisler, M., & Allwood, C. M. (2018). Decision-making competence, social orientation, time style, and perceived stress. *Frontiers in Psychology*. 9, 440.
- Harman, J. L., Zhang, D., & Greening, S. G. (2019). Basic processes in dynamic decision making: How experimental findings about risk, uncertainty, and emotion can contribute to police decision making. *Frontiers in Psychology*. 10, 2140.
- Hayek, J., Tueni, M., Schneider, F., & de Vries, H. (2021). Parenting style as longitudinal predictor of adolescents' health behaviors in lebanon. *Health Education Research*. 36(1), 100-115.
- Hess, J. D., & Bacigalupo, A. C. (2011). Enhancing decisions and decision-making processes through the application of emotional intelligence skills. *Management Decision*. 49(5), 710 – 724.
- Howenstein, J., Kumar, A., Casamassimo, P. S., McTigue, D., Coury, D., & Yin, H. (2015). Correlating parenting styles with child behavior and caries. *Pediatric Dentistry*. 37(1), 59-64.
- Kazmi, T., Chatha, Z., Arshad, T., Muneeb, M., Afzal, S., & Javed, R. (2022). Prevailing pertaining styling parents of children below 15 yearsof age in lahore . *Asian Journal of Allied Health Sciences (AJAHS)*. 7(1).
- Kimmes, J. G., & Heckman, S. J. (2017). Parenting styles and college enrollment: A path analysis of risky human capital decisions. *Journal of Family and Economic Issues*. 38(4), 614-627.
- Korucuoglu, O., P. Harms, M., T. Kennedy, J., Golosheykin, S., V. Astafiev, S., M. Barch,D., & P. Anokhin, A. (2020). Adolescent Decision-Making Under Risk: Neural Correlates and Sex Differences. *Cerebral Cortex*. 30, 2691–2707.
- Leeman, R. F., Patock-Peckham, J. A., Hoff, R. A., Krishnan-Sarin, S., Steinberg, M. A., Rugle, L. J., & Potenza, M. N. (2014). Perceived parental permissiveness toward gambling and risky behaviors in adolescents. *Journal of Behavioral Addictions*. 3(2), 115-123.
- Liu, S., Liu, Y., & Ni, Y. (2018). A review of mindfulness improves decision making and future prospects. *Psychology*. 9(2), 229-248.
- Martinovic, T. (2017). Relationship between mindfulness and decision making outcome. master's degree of psychology, department of psychology. Lund Univesity.
- Masud, H., Ahmad, M. S., Cho, K. W., & Fakhr, Z. (2019). Parenting styles and aggression among young adolescents: a systematic review of literature. *Community Mental Health Journal*. 55 (6), 1015-1030.

- Miller, A. L., & Speirs Neumeister, K. L. (2017). The influence of personality, parenting styles, and perfectionism on performance goal orientation in high ability students. *Journal of Advanced Academics*, 28 (4), 313 – 334.
- Musetti, A., Giammarresi, G., Goth, K., Petralia, A., Barone, R., Rizzo, R., & Aguglia, E. (2021). Psychometric properties of the italian version of the assessment of identity development in adolescence (AIDA). *Identity*, 21(3), 255-269.
- Pinquart, M., & Gerke, D. C. (2019). Associations of parenting styles with self-esteem in children and adolescents: A meta-analysis. *Journal of Child and Family Studies*, 28(8), 2017-2035.
- Rajan, O., & Rema, M. K. (2022). Influence of perceived parenting style on self-esteem among adolescents. *International Journal of Recent Scientific Research Research*, 13(4), 932-935.
- Reyes, N. (2019). The effects of parenting and identity on decision-making styles. A master thesis in Psychology, Burnett Honors College, University of Central Florida, Orlando, Florida.
- Reynolds, L. M., Lin, Y. S., Zhou, E., & Consedine, N. S. (2015). Does a brief state mindfulness induction moderate disgust-driven social avoidance and decision-making? An experimental investigation. *Journal of Behavioral Medicine*, 38, 98-109.
- Salovey, P., & Grewal, D. (2005). The Science of Emotional Intelligence. *Current Directions in Psychological Science*, 14, 281-285.
- Shapiro, S. L., Jazaieri, H., & Goldin, P. R. (2012). Mindfulness-based stress reduction effects on moral reasoning and decision making. *The Journal of Positive Psychology*, 7 (6), 504–515.
- 12 Sutter, M., Zoller, C., & Glätzle-Rützler, D. (2019). Economic behavior of children and adolescents – A first survey of experimental economics results. *European Economic Review*, 111, 98-121.
- Verma, R., & Bansal, A. (2020). A correlation study of decision making and parenting style. *Journal of Advance Research in Science*, 8 (9), 1-15.
- Weller, D., & Lagattuta, K. H. (2014). Children's judgements about prosocial decisions and emotions: gender of helper and recipient matters. *Child Development Journal*, 85, 2011–2028.
- Wemm, S. E., & Wulfert, E. (2017). Effects of acute stress on decision making. *Applied Psychophysiol Biofeedback*, 42, 1–12.
- Wong, K., Hicks, L. M., Seuntjens, T. G., Trentacosta, C. J., Hendriksen, T. H., Zeelenberg, M., & Van den Heuvel, M. I. (2019). The role of mindful parenting in individual and social decision-making in children. *Frontiers in Psychology*, 10, 550.
- Yoe, C. (2019). *Principles of risk analysis: Decision making under uncertainty* (2nd. ed.). CRC Press.